

ভাৰতীয় সমাজ –

মূল শব্দ আৰু বাক্যাংশসমূহ :

- **বৈচিত্ৰ্যৰ মাজত ঐক্য** - ভাৰতৰ মূল সামাজিক-সাংস্কৃতিক পৰিচয়।
- **বহুত্ববাদ আৰু সংশ্লেষণ** - বিভিন্ন পৰম্পৰাৰ মিশ্ৰণ (ভক্তি-চুফী)।
- **জাতিগত স্তৰবিন্যাস** - সমাজৰ শ্ৰেণীবদ্ধ ক্ৰম।
- **সামাজিক বহিষ্কাৰ বনাম সামাজিক গতিশীলতা** - দলিত/জনজাতিৰ প্ৰান্তীয়কৰণ বনাম সংৰক্ষণৰ জৰিয়তে উন্নয়ন।
- **পিতৃতান্ত্ৰিকতা আৰু দৰিদ্ৰতাৰ নাৰীকৰণ** - সমাজত লিংগ বৈষম্য।
- **-ছেদকত্ব (Intersectionality)** - সামাজিক অসুবিধাৰ ওপৰা-ওপৰি হোৱা প্ৰভাৱ (লিংগ + জাতি + শ্ৰেণী)।
- **জনগাঁথনিগত লাভালাভ বনাম জনগাঁথনিগত দুৰ্যোগ** - ভাৰতৰ জনসংখ্যা গাঁথনিৰ সম্ভাৱনা বনাম প্ৰত্যাহ্বান।
- **ঔদ্যোগীকৰণ অবিহনে নগৰীকৰণ** - চাকৰি অবিহনে চহৰৰ বৃদ্ধি।
- **পৰিয়ালৰ নিউক্লীয়কৰণ** - যৌথ পৰিয়ালৰ পৰা একক পৰিয়াললৈ পৰিৱৰ্তন।
- **আত্মীয়তাৰ জাল** - জাতি, সম্প্ৰদায়, আৰু বিবাহভিত্তিক সমৰ্থন ব্যৱস্থা।
- **আঞ্চলিকতাবাদ আৰু উপ-ৰাষ্ট্ৰবাদ** - যুক্তৰাষ্ট্ৰীয় ব্যৱস্থাৰ ভিতৰত পৰিচয়ৰ ৰাজনীতি।
- **ইতিবাচক ধৰ্মনিৰপেক্ষতা** - ভাৰতীয় আৰ্হি: সকলো ধৰ্মৰ প্ৰতি সমান সন্মান।
- **সাম্প্ৰদায়িক মেৰুকৰণ** - ৰাজনীতিৰ বাবে ধৰ্মীয় পৰিচয়ৰ হেৰফেৰ।
- **ডিজিটেল সমাজ** - ছ'চিয়েল মিডিয়া, অ'টিটি, আৰু ইণ্টাৰনেটৰ প্ৰসাৰৰ প্ৰভাৱ।
- **গোলকীকৰণ আৰু সাংস্কৃতিক সংমিশ্ৰণ** - মেকড'নেল্ডাইজেচন + ভাৰতীয়কৰণ (বিদেশত বলীউডৰ বিবাহ, যোগৰ গোলকীকৰণ)।
- **ভোগবাদ আৰু উচ্চাকাংক্ষী শ্ৰেণী** - বৰ্ধিত মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীয়ে মূল্যবোধৰ পুনৰ সংজ্ঞা দিছে।
- **প্ৰজন্মৰ ব্যৱধান** - পৰম্পৰাগত প্ৰবীণ আৰু আধুনিক যুৱক-যুৱতীৰ মাজত সংঘাত।
- **শ্ৰমৰ অনানুষ্ঠানিককৰণ** - ৮০ শতাংশ শ্ৰমিকৰ সামাজিক সুৰক্ষা নাই।
- **প্ৰব্ৰজন আৰু বিশ্বজনীনতা** - গ্ৰাম্যৰ পৰা নগৰীয়া আৰু গোলকীয় প্ৰব্ৰজনে সামাজিক গাঁথনি গঢ়িছে।
- **জনজাতিৰ আত্মীকৰণ বনাম স্বায়ত্তশাসন** - আদিবাসীসকলৰ সংহতি সম্পৰ্কীয় বিতৰ্ক।
- **ধৰ্মনিৰপেক্ষ সংবিধানবাদ** - প্ৰস্তাৱনা + ২৫-২৮ অনুচ্ছেদ সামাজিক সুৰক্ষা হিচাপে।
- **সামাজিক ন্যায় আৰু সমতা** - সাংবিধানিক নৈতিকতাৰ ভেটি।
- **বিবাহৰ সলনি হোৱা আৰ্হি** - আন্তঃজাতি/আন্তঃধৰ্মীয় বিবাহৰ বৃদ্ধি।
- **বৃদ্ধ হৈ অহা জনসংখ্যা** - বৃদ্ধসকলৰ অৱহেলাৰ নতুন প্ৰত্যাহ্বান।
- **সাংস্কৃতিক স্থিতিস্থাপকতা** - সমাজে নিজৰ পৰিচয় হেৰুওৱা অবিহনে গোলকীয় প্ৰৱণতাসমূহৰ সৈতে খাপ খুৱাই লৈছে।

মুখ্য বৈশিষ্ট্য আৰু সমস্যা

- মূল শব্দসমূহ

- বৈচিত্ৰ্য, বহুত্ববাদ, জাতি, পাৰিবাৰিক গাঁথনি, ধৰ্মনিৰপেক্ষতা, আঞ্চলিকতাবাদ, প্ৰব্ৰজন, লিংগ সম্পৰ্ক, সামাজিক সংহতি।

তথ্য আৰু পৰিসংখ্যা

১) ভাৰত = বিশ্বৰ সৰ্বাধিক জনবহুল ৰাষ্ট্ৰ (২০২৩, ১.৪৩ বিলিয়ন), ভাষা, ধৰ্ম, জাতি আৰু জনগোষ্ঠীৰ ফালৰ পৰা অত্যন্ত বৈচিত্ৰ্যময়।

২) ২২টা স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত ভাষা + ১৬০০টা উপভাষা (২০১১ চনৰ লোকপিয়ল)।

৩) জাতি: প্ৰায় ১৬.৬% অনুসূচিত জাতি, ৮.৬% অনুসূচিত জনজাতি।

৪) নগৰীকৰণ: ৩৬% (২০২৩), ২০৪৭ চনৰ ভিতৰত ৫০% হ'ব বুলি অনুমান কৰা হৈছে।

৫) মহিলাৰ সাক্ষৰতা = ৭০% (২০১১ চনৰ লোকপিয়ল) বনাম পুৰুষৰ ৮৪%; লিংগ ব্যৱধান এতিয়াও আছে।

ভাৰতীয় সমাজৰ মূল বৈশিষ্ট্য:

- বৈচিত্ৰ্য আৰু বহুত্ববাদ : বহু-ধৰ্মীয়, বহু-ভাষিক, বহু-সাংস্কৃতিক; বৈচিত্ৰ্যৰ মাজত ঐক্য এক বান্ধোনকাৰী নীতি।
- জাতি ব্যৱস্থা: পৰম্পৰাগত শ্ৰেণী বিভাজনে পৰিচয়, ৰাজনীতি, আৰু সম্পদৰ প্ৰৱেশাধিকাৰ নিৰ্ধাৰণ কৰে; আধুনিকীকৰণ আৰু সংৰক্ষণৰ লগে লগে ইয়াৰ পৰিৱৰ্তন ঘটি আছে।

- পাৰিবাৰিক গাঁথনি : গ্ৰাম্য অঞ্চলত প্ৰধানকৈ যৌথ পৰিয়াল; নগৰীয়া ভাৰতত একক পৰিয়ালৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পাইছে।

- সামাজিক গোট হিচাপে গাঁও : নগৰীকৰণৰ পিছতো, জনসংখ্যাৰ প্ৰায় ৬৫% এতিয়াও গ্ৰাম্য অঞ্চলত বাস কৰে; পঞ্চায়তী ৰাজ অনুষ্ঠানসমূহ স্থানীয় শাসনৰ কেন্দ্ৰীয় অংশ।

- ধৰ্মীয় আৰু সাংস্কৃতিক মূল্যবোধ : আধ্যাত্মিক পৰম্পৰা, উৎসৱ, আৰু আচাৰ-অনুষ্ঠানে নিৰন্তৰতা আৰু সামাজিক সংহতি বজাই ৰাখে।

বিশ্লেষণ

- বৈচিত্ৰ্যৰ শক্তি : ভাৰতৰ বহুত্ববাদে স্থিতিস্থাপকতা, সৃজনশীলতা, আৰু সাংস্কৃতিক সমৃদ্ধি বৃদ্ধি কৰে।
- সামাজিক স্তৰবিন্যাসৰ প্ৰত্যাহ্বান : জাতিভিত্তিক বৈষম্য, দলিত/জনজাতিৰ প্ৰতি বৈষম্য, আৰু আঞ্চলিক বৈষম্যই সংঘাতৰ সৃষ্টি কৰে।
- লিংগভিত্তিক সমস্যা : পিতৃতান্ত্ৰিকতা, মহিলাৰ কম শ্ৰম অংশগ্ৰহণ (~২৫%), আৰু মহিলাৰ বিৰুদ্ধে হিংসাই সমতাপূৰ্ণ বিকাশত বাধা দিয়ে।
- গোলকীকৰণৰ প্ৰভাৱ : আধুনিক ভোগবাদ, সামাজিক মাধ্যম, আৰু পশ্চিমীয়া মূল্যবোধে পৰিয়াল, বিবাহ আৰু যুৱক-যুৱতীৰ উচ্চাকাংক্ষাক প্ৰভাৱিত কৰিছে।
- প্ৰব্ৰজন আৰু নগৰীকৰণ: অৰ্থনৈতিক প্ৰব্ৰজনে চহৰসমূহৰ পুনৰ্গঠন কৰিছে; গ্ৰাম্যৰ পৰা নগৰীয়ালৈ প্ৰব্ৰজনে বসতি অঞ্চল, নগৰীয়া দৰিদ্ৰতা, আৰু সম্পদৰ ওপৰত চাপ বৃদ্ধি কৰিছে।
- সাম্প্ৰদায়িকতা আৰু আঞ্চলিকতাবাদ: পৰিচয়ৰ ৰাজনীতি আৰু সাম্প্ৰদায়িক

বিভাজনে সামাজিক সম্প্রীতি আৰু যুক্তৰাষ্ট্ৰীয় ভাৰসাম্যত হেঁচাৰ সৃষ্টি কৰিছে।

- ধৰ্মনিৰপেক্ষতা আৰু সংহতি: সাংবিধানিক মূল্যবোধে বহুত্ববাদক সুৰক্ষা প্ৰদান কৰে, কিন্তু ইয়াক অন্তৰ্ভুক্তিমূলক নীতি আৰু নাগৰিক শিক্ষাৰ জৰিয়তে শক্তিশালী কৰাৰ প্ৰয়োজন।
- আধুনিকীকৰণ আৰু গতিশীলতা: শিক্ষা, তথ্য প্ৰযুক্তি বিপ্লৱ, আৰু সংৰক্ষণে আন্তঃজাতি গতিশীলতা উন্নত কৰিছে, যদিও বৈষম্য এতিয়াও বিদ্যমান।
- সাংবিধানিক উত্তৰাধিকাৰ: ভাৰতৰ সামাজিক গাঁথনি সুৰক্ষিত কৰিবলৈ সংবিধানৰ ১৪-১৭ অনুচ্ছেদ (সমতা, অস্পৃশ্যতাৰ বিলুপ্তি), ১৯ অনুচ্ছেদ (স্বাধীনতা), ২৫ অনুচ্ছেদ (ধৰ্মীয় স্বাধীনতা) আদি ব্যৱস্থা আছে।

উদাহৰণ

- ইতিবাচক: মহিলা নেতাৰ উত্থান (ৰাষ্ট্ৰপতি দ্ৰৌপদী মুৰ্মু, ভাৰতৰ প্ৰথমগৰাকী জনজাতীয় মহিলা ৰাষ্ট্ৰপতি), বিভিন্ন পটভূমিৰ আইটি পেছাদাৰী।
- প্ৰত্যাহ্বান : জাতিভিত্তিক হিংসা (যেনে, উনা কাণ্ড, ২০১৬), সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষ, গ্ৰাম্য-নগৰীয়া বিভাজন।
- ৰূপান্তৰ: বেংগালুৰু, মুম্বাই, দিল্লীৰ দৰে চহৰসমূহত প্ৰব্ৰজনৰ ফলত সৃষ্টি হোৱা বিশ্বজনীনতা।

সামৰণি

ভাৰতীয় সমাজত অপৰিসীম বৈচিত্ৰ্য আছে, কিন্তু লগতে চিৰস্থায়ী বৈষম্যও আছে। ইয়াৰ স্থিতিস্থাপকতা সাংবিধানিক মূল্যবোধ, গণতান্ত্ৰিক পৰম্পৰা, আৰু সংস্কাৰ আন্দোলনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে, যিয়ে সমাজৰ পৰিৱৰ্তন ঘটাই আছে। ভাৰতীয় সমাজক সৰ্বাংগীন, সুসংহত, আৰু ভৱিষ্যতৰ বাবে সাজু কৰি তুলিবলৈ বহুত্ববাদ আৰু সমতাৰ মাজত ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ।

১)ভাৰতীয় সমাজত জাতি ব্যৱস্থা

মূল শব্দসমূহ

- বৰ্ণ-জাতিৰ পাৰ্থক্য, জাতিৰ কঠোৰতা,অন্তৰ্বিবাহ (endogamy)**, উলম্ব গতিশীলতা (vertical mobility), সংৰক্ষণ, **জাতি-ৰাজনীতিৰ সম্পৰ্ক।

তথ্য

১. অনুসূচিত জাতি = ১৬.৬%, অনুসূচিত জনজাতি = ৮.৬% (২০১১ চনৰ লোকপিয়ল)।

২. মণ্ডল আয়োগ: অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (OBCs) জনসংখ্যাৰ প্ৰায় ৫২%।

৩. কেন্দ্ৰীয় বিশ্ববিদ্যালয়সমূহত অনুসূচিত জাতি/জনজাতি/অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণীৰ বাবে ২৫% সংৰক্ষণ।

বিশ্লেষণ (মূল শব্দসমূহ)

- বৈষম্য: সামাজিক বহিষ্কাৰ, বৈষম্য, অত্যাচাৰ।
- ৰাজনীতি: ভোট বেংক, জাতিভিত্তিক সংগঠিত ৰাজনীতি।
- গতিশীলতা : শিক্ষা, সংৰক্ষণ, আৰু নগৰীকৰণে পৰিৱৰ্তন আনিছে।
- প্ৰত্যাঙ্কন : গ্ৰাম্য অঞ্চলত জাতিগত হিংসা, দলিতসকলৰ সবলীকৰণৰ সীমাবদ্ধতা।
- সাংবিধানিক সুৰক্ষা : সংবিধানৰ ১৫, ১৭, ৪৬ অনুচ্ছেদ; অত্যাচাৰ প্ৰতিৰোধ আইন।

উদাহৰণ/উত্তৰাধিকাৰ

- দলিতসকলৰ অধিকাৰ আন্দোলন (যেনে ভীম আৰ্মী)।
- পিছপৰা জাতিৰ নেতাৰ উত্থান (লালু প্ৰসাদ, কাঁহীৰাম)।

সামৰণি

জাতি ব্যৱস্থা এতিয়াও এক বাস্তৱ সামাজিক গাঁথনি হৈ আছে যদিও সাংবিধানিক আৰু সামাজিক সংস্কাৰসমূহে গতিশীলতা আৰু সমতাৰ দিশত আগবাঢ়ি গৈ আছে।

২. সাম্প্ৰদায়িকতা আৰু ধৰ্মনিৰপেক্ষতা

মূল শব্দসমূহ

- ধৰ্মীয় বহুত্ববাদ, সাম্প্ৰদায়িক হিংসা, সংখ্যাগুৰুৰ শাসন (majoritarianism), ধৰ্মনিৰপেক্ষ সংবিধানবাদ, নাগৰিক জাতীয়তাবাদ।

তথ্য

১. ভাৰতৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ২২.৫% ধৰ্মীয় সংখ্যালঘু।
২. সাম্প্ৰদায়িক হিংসাৰ ঘটনা: বছৰি প্ৰায় ৭০০টা (গৃহ মন্ত্ৰালয়ৰ তথ্য অনুসৰি)।

বিশ্লেষণ (মূল শব্দসমূহ)

- ধৰ্মনিৰপেক্ষতা: সকলো ধৰ্মৰ প্ৰতি সমান সন্মান, "সৰ্ব ধৰ্ম সম্ভৱ"।
- প্ৰত্যাঙ্কন : মেৰুৰূপ, ভোট-বেংকৰ ৰাজনীতি, ঘৃণা ভাষণ।
- সাংবিধানিক ভেটি : সংবিধানৰ প্ৰস্তাৱনা (ধৰ্মনিৰপেক্ষ), ২৫-২৮ অনুচ্ছেদ।
- সংস্থাসমূহ : ৰাষ্ট্ৰীয় সংখ্যালঘু আয়োগ।

উদাহৰণ

- গুজৰাট (২০০২) আৰু দিল্লীৰ (২০২০) সংঘৰ্ষ।
- কেৰালাত বিভিন্ন ধৰ্মীয় সম্প্ৰদায়ৰ মাজত শান্তিপূৰ্ণ সহাবস্থান, চুফী-ভক্তিৰ উত্তৰাধিকাৰ।

সামৰণি

ভাৰতীয় ধৰ্মনিৰপেক্ষতা হৈছে এক ইতিবাচক ধৰ্মনিৰপেক্ষতা, যিয়ে ধৰ্মীয় স্বাধীনতা আৰু সামাজিক সংস্কাৰৰ মাজত ভাৰসাম্য ৰক্ষা কৰে।

উদাহৰণ

- স্ব-নিযুক্তিপ্ৰাপ্ত মহিলা সংস্থা (SEWA)।
- ভাৰতীয় বায়ুসেনাৰ মহিলা পাইলট, ক্ৰীড়াৰ প্ৰতীক (পি ভি সিন্ধু, মীৰাবাই চানু)।

৩. মহিলা আৰু সমাজ

মূল শব্দসমূহ

- পিতৃতান্ত্ৰিকতা, লিংগ ব্যৱধান, শ্ৰমিক শক্তিৰ অংশগ্ৰহণৰ হাৰ (LFPR), দৰিদ্ৰতাৰ নাৰীকৰণ, সবলীকৰণ।

তথ্য

১. মহিলাৰ শ্ৰমিক শক্তিৰ অংশগ্ৰহণৰ হাৰ (LFPR) প্ৰায় ২৫% বনাম চীনত ৬১%।
২. মহিলাৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ ৭০% বনাম পুৰুষৰ ৮৪% (২০১১ চনৰ লোকপিয়ল)।

বিশ্লেষণ (মূল শব্দসমূহ)

- পিতৃতান্ত্ৰিকতা: হিংসা, মজুৰিৰ ব্যৱধান, যত্ন লোৱাৰ ক্ষেত্ৰত বৈষম্য।
- আইনী সুৰক্ষা : ঘৰুৱা হিংসাৰ পৰা মহিলাৰ সুৰক্ষা আইন, ২০০৫ (PWDVA ২০০৫), মাতৃত্ব লাভ আইন।
- আঁচনি: "বেটী বচাও বেটী পঢ়াও", "উজ্জ্বলা", "জননী সুৰক্ষা"।
- সামাজিক প্ৰগতি : মহিলা নেতাৰ উত্থান, স্ব-সহায়ক গোট (SHGs), ডিজিটেল উদ্যোগীতা।

সামৰণি

মহিলাৰ সবলীকৰণ হৈছে সৰ্বাংগীন বিকাশৰ মূল চাবি; এই ব্যৱধান পূৰণ কৰিবলৈ শিক্ষা + সামাজিক সংস্কাৰ + প্ৰতিনিধিত্বৰ প্ৰয়োজন।

৪. গোলকীকৰণ আৰু প্ৰব্ৰজন

মূল শব্দসমূহ

- সাংস্কৃতিক সমৰূপতা, মেধাৰ বহিৰ্গমন (brain drain), অনিৱাসী ভাৰতীয়ৰ প্ৰেৰিত ধন (remittances), বিশ্বজনীনতা, প্ৰবাসী সংযোগ।

তথ্য

১. ভাৰতত বিশ্বৰ সৰ্ববৃহৎ প্ৰবাসী ভাৰতীয় আছে (৩২ নিযুত), আৰু প্ৰেৰিত ধনৰ পৰিমাণ ১১১ বিলিয়ন ডলাৰ (২০২২, বিশ্ব বেংক)।
২. মুঠ প্ৰব্ৰজনৰ ৬০% হৈছে গ্ৰাম্যৰ পৰা নগৰীয়ালৈ হোৱা প্ৰব্ৰজন।

বিশ্লেষণ (মূল শব্দসমূহ)

- ইতিবাচক : প্ৰেৰিত ধন, প্ৰযুক্তিৰ আগমন, সাংস্কৃতিক আদান-প্ৰদান।
- নেতিবাচক : সাংস্কৃতিক গুণগত মানৰ হ্ৰাস, গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ মেধাৰ বহিৰ্গমন, নগৰীয়া বস্তু অঞ্চল।
- প্ৰভাৱ : বিশ্বজনীন নগৰীয়া কেন্দ্ৰ আৰু ইয়াৰ বিপৰীতে চাপগ্ৰস্ত গ্ৰাম্য অঞ্চল।

উদাহৰণ

- * বিদেশৰ পৰা উভতি অহা ভাৰতীয়ৰ বাবে আই.টি. খণ্ডত উন্নতি।
- * কেৰালা আৰু উপসাগৰীয় দেশৰ পৰা অহা ৰেমিটেন্স।

সিদ্ধান্ত

গোলকীকৰণ এক দুমুখীয়া তৰোৱাল: ই সুযোগ আৰু প্ৰত্যাহ্বান দুয়োটাই কঢ়িয়াই আনে, যাৰ বাবে সাংস্কৃতিক প্ৰতিৰোধ আৰু সৰ্বাত্মক নগৰীয়া নীতিৰ প্ৰয়োজন।

৫. ভাৰতত আঞ্চলিকতাবাদ

মূল শব্দ

- * উপ-জাতীয়তাবাদ, ভাষিক পৰিচয়, যুক্তৰাষ্ট্ৰবাদ, বিচ্ছিন্নতাবাদ, সমবায় যুক্তৰাষ্ট্ৰবাদ।

তথ্য

১. ভাৰতত ২৮ খন ৰাজ্য আৰু ৮ খন কেন্দ্ৰীয় শাসিত অঞ্চল আছে: ১৯৫৬ চনৰ ভাষিক পুনৰ্গঠন এক গুৰুত্বপূৰ্ণ মাইলৰ খুঁটি আছিল।
২. ২০১১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি, ভাৰতত ১,৬০০ ৰো অধিক মাতৃভাষা আছে।
৩. উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বিদ্ৰোহত ঐতিহাসিকভাৱে ১০০ ৰো অধিক সক্ৰিয় গোট জড়িত হৈ আছে।

বিশ্লেষণ

- ইতিবাচক: যুক্তৰাষ্ট্ৰবাদক শক্তিশালী কৰে, স্থানীয় পৰিচয়ক সুৰক্ষিত কৰে।
- নেতিবাচক: বিচ্ছিন্নতাবাদ, বিদ্ৰোহ আৰু ৰাজ্যৰ মৰ্যাদাৰ দাবী উত্থাপন কৰাত ইন্ধন যোগাইছে।
- সুষমকাৰী আহিলা: অনুচ্ছেদ ৩৭০/৩৭১ ৰ সুৰক্ষা, বিত্তীয় আয়োগৰ দ্বাৰা সম্পদৰ বিকেন্দ্ৰীকৰণ, আন্তঃৰাজ্যিক পৰিষদ।

উদাহৰণ

- তেলেংগানা ৰাজ্যৰ মৰ্যাদা (২০১৪)।
- গোৰ্খাল্যাণ্ড, বড়োলেণ্ডৰ দাবী।

উপসংহাৰ

বিভিন্নতাৰে ভৰা ভাৰতত আঞ্চলিকতাবাদ স্বাভাৱিক—সুষম যুক্তৰাষ্ট্ৰবাদে বিভিন্নতাৰ মাজত ঐক্য নিশ্চিত কৰে।

৬. পাৰিবাৰিক গাঁথনি আৰু আত্মীয়তা

মূল শব্দ

- যুটীয়া পৰিয়াল, একক পৰিয়াললৈ পৰিৱৰ্তন, পিতৃতন্ত্ৰ, মাতৃতন্ত্ৰ, আত্মীয়তাৰ জাল।

তথ্য

১. ২০১১ চনৰ লোকপিয়ল: যুটীয়া পৰিয়াল হ্ৰাস পাইছে; নগৰীকৰণে একক পৰিয়ালৰ প্ৰৱণতা বৃদ্ধি কৰিছে।

২. কেৰালা আৰু মেঘালয়ত মাতৃতান্ত্ৰিক পৰম্পৰা দেখা যায়।

বিশ্লেষণ

- যুটীয়া পৰিয়াল: নিৰাপত্তা, সামূহিকতা, সম্পদ ভাগ-বতৰা কৰা।
- একক পৰিয়াল: স্বতন্ত্ৰতা, নগৰীয়া জীৱনশৈলী, কেৰিয়াৰৰ ক্ষেত্ৰত গতিশীলতা।
- প্ৰত্যাহ্বানসমূহ: বৃদ্ধৰ অৱহেলা, শিশুৰ যতনৰ অভাৱ, পৰম্পৰাগত সামাজিক সমৰ্থনৰ অৱক্ষয়।

উদাহৰণ

- বৃদ্ধাশ্ৰমৰ সংখ্যা বৃদ্ধি; আই.টি. পেছাদাৰীসকলৰ বিদেশলৈ প্ৰব্ৰজন।

উপসংহাৰ

গোলকীকৰণৰ ফলত পৰিয়ালৰ গাঁথনি যুটীয়াৰ পৰা একক পৰিয়াললৈ সলনি হৈছে যদিও পৰিয়াল ভাৰতৰ সামাজিক ভেঁটি হৈ আছে।

৭. জনসংখ্যাজনিত সমস্যা আৰু জনগাঁথনিৰ পৰিৱৰ্তন

মূল শব্দ

- জনসংখ্যাৰ সুবিধা, বৃদ্ধ জনসংখ্যা, উৰ্বৰতাৰ হাৰ হ্ৰাস, প্ৰব্ৰজনৰ বোজা।

তথ্য

১. ভাৰতৰ জনসংখ্যা ১.৪৩ বিলিয়ন (২০২৩), বিশ্বৰ সৰ্বাধিক জনবহুল ৰাষ্ট্ৰ।

২. উৰ্বৰতাৰ হাৰ ২.০ (২০২৩); ১৩ খন ৰাজ্যত প্ৰতিস্থাপনৰ হাৰতকৈ কম।

৩. কৰ্মক্ষম জনসংখ্যাৰ অংশ ৬৭%, জনসংখ্যাৰ সুবিধাৰ সময়সীমা প্ৰায় ২০৫৫ চনলৈকে আছে।

বিশ্লেষণ

- সুযোগসমূহ: যুৱ কৰ্মশক্তি, উদ্ভাৱন, সেৱা খণ্ডৰ ৰপ্তানি।
- প্ৰত্যাহ্বানসমূহ: কৰ্মসংস্থাপনহীন বৃদ্ধি, দক্ষতাৰ অমিল, নিবনুৱা সমস্যা।
- বৃদ্ধ জনসংখ্যাৰ বোজা: ২০৩০ চনৰ ভিতৰত ১৪০ নিযুততকৈ অধিক বৃদ্ধ লোক, সামাজিক নিৰাপত্তাৰ প্ৰয়োজন।

উদাহৰণ

- কেৰালাৰ বৃদ্ধ জনসংখ্যা বনাম বিহাৰৰ উচ্চ উৰ্বৰতাৰ হাৰ → জনগাঁথনিৰ বৈপৰীত্য।

উপসংহাৰ

জনসংখ্যা হৈছে ভাৰতৰ সৰ্ববৃহৎ সম্পদ অথবা দায়বদ্ধতা, এইটো নিৰ্ভৰ কৰে নীতিয়ে শিক্ষা, দক্ষতা আৰু কৰ্মসংস্থাপনক কেনেকৈ ব্যৱহাৰ কৰে তাৰ ওপৰত।

৮) গোলকীয়কৰণৰ অধীনত সামাজিক পৰিবৰ্তন

মূল শব্দ

- পশ্চিমীকৰণ, ভোগবাদ, ডিজিটেল সমাজ, সাংস্কৃতিক সংমিশ্ৰণ, উচ্চাকাংক্ষী শ্ৰেণী।

তথ্য

১. ইণ্টাৰনেট ব্যৱহাৰকাৰীৰ শতকৰা হাৰ: ভাৰতত ৬০% বনাম আমেৰিকাত ৯২%, চীনত ৭৩%।

২. অ'টিটি (OTT) দৰ্শকৰ সংখ্যা ৫০০ নিযুততকৈ অধিক; যুৱপ্ৰজন্ম বিশ্ব সংস্কৃতিৰ সংস্পৰ্শলৈ আহিছে।

বিশ্লেষণ

- ইতিবাচক: বিশ্বজনীনতা, মহিলাৰ কৰ্মশক্তিৰ প্ৰৱেশ, যুৱপ্ৰজন্মৰ উচ্চাকাংক্ষা।
- নেতিবাচক: পৰম্পৰাৰ অৱক্ষয়, ফাষ্ট-ফুড সংস্কৃতি, বৰ্ধিত বস্তুবাদ।

- সংকৰ আৰ্হি: ভাৰতীয় সমাজে গোলকীয় প্ৰৱণতাক পৰম্পৰাৰ সৈতে একত্ৰিত কৰে (বলীউড, যোগ, বিদেশত হোৱা ভাৰতীয় বিবাহ)।

উদাহৰণ

- মহানগৰসমূহত পশ্চিমীয়া ধৰণৰ ভোগবাদ।
- যোগ, আয়ুৰ্বেদৰ গোলকীয়কৰণ।

উপসংহাৰ

গোলকীয়কৰণে ভাৰতীয় সমাজখনক নতুন ৰূপ দিছে, কিন্তু ইয়াৰ মূল পৰিচয় হেৰুৱা অবিহনে সাংস্কৃতিক অভিযোজনৰ মাজত স্থিতিস্থাপকতা নিহিত আছে।